

**MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ
INSTYTUT PROGRAMÓW SZKOLNYCH**

**PROGRAM
OŚMIOKLASOWEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ
PRZYSPOSOBIENIE OBRONNE
KLASA VIII**

**WARSZAWA 1989
WYDAWNICTWA SZKOLNE I PEDAGOGICZNE**

Program przygotowany w Instytucie Programów Szkolnych, zatwierdzony przez ministra edukacji narodowej w dniu 29.06.1989 roku, nr PO-4260-10/89, do realizacji w klasie VIII od roku szkolnego 1989/90.

Program po dyskusji w środowisku naukowym i oświatowym rekomendował ministrowi edukacji narodowej zespół programowy w składzie: pptk dypl. dr Krzysztof ZACZYŃSKI-ZACZEK — przewodniczący oraz członkowie: kpt. inż. Zbigniew BRZEZICKI, mgr Adam HULAK, pptk mgr inż. Antoni HUMIECKI, pptk mgr inż. Wojciech KRYSZKIEWICZ, mgr Irena PODSIADŁY, pptk mgr inż. Jan ROGULSKI, mgr Jan SKRZYŃECKI, mgr Apolonia SWIBODA, mgr Zofia SZADKOWSKA, pptk mgr inż. Leszek ŚWIERZYŃSKI.

371.2 :: 355(043)

2512/6/c

ISBN 83-02-04336-2

© Copyright by
Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 1989

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 1989

Wydanie pierwsze. Nakład 36000 + 100 egz.

Ark. wyd. 0,5; ark. druk. 0,5.

Skład: Ośrodek Badań, Informacji i Wdrożeń WSiP

Druk:

I. CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Przysposobienie obronne stanowi integralną część procesu dydaktyczno-wychowawczego szkoły. Wiąże się to z koniecznością podstawowego przygotowania społeczeństwa do obrony cywilnej.

W klasie VIII szkoły podstawowej przysposabia się młodzież do powszechnej samoobrony i udzielania pomocy oraz zapoznaje z problematyką obrony cywilnej.

Realizacja treści programu służyć powinna:

1. Przyswojeniu przez uczniów ogólnej wiedzy obejmującej:
 - patriotyczne i obronne przygotowanie społeczeństwa,
 - cele i zadania obrony cywilnej,
 - skutki działania współczesnych środków rażenia,
 - indywidualną samoobronę i elementy zbiorowej ochrony ludności,
 - zasady ochrony przeciwpożarowej,
 - zachowanie się w sytuacjach wymagających udzielenia pomocy drugiej osobie.
2. Opanowaniu przez uczniów podstawowych umiejętności:
 - działania w sytuacjach zagrożenia życia własnego i innych ludzi,
 - rozróżniania sygnałów alarmowych OC i postępowania po ich ogłoszeniu,
 - ochrony swego ciała przed skażeniami,
 - przeprowadzania częściowych zabiegów sanitarnych i specjalnych za pomocą środków podręcznych,
 - gaszenia zarzewi ognia za pomocą środków podręcznych i sprzętu gaśniczego.
3. Kształtowaniu i pogłębianiu społecznych postaw:
 - patriotycznych i obronnych,
 - poszanowania symboli narodowych i wojskowych, uznania dla służby wojskowej i w formacjach obrony cywilnej,
 - przestrzegania dyscypliny obywatelskiej oraz postępowania zgodnie z przyjętymi normami życia.

II. TREŚCI KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

*(1 godzina tygodniowo w jednym półroczu lub
1 godzina co drugi tydzień przez cały rok)*

Dział I. OGÓLNOOBRONNY

1. PRZYGOTOWANIE OBRONNE SPOŁECZEŃSTWA

Konieczność przygotowania obronnego społeczeństwa. Ustawowy obowiązek obrony ojczyzny. Służba wojskowa. Przynależność obronna młodzieży.

2. OGÓLNE WIADOMOŚCI O WOJSKU

Ogólna charakterystyka wybranego rodzaju wojsk. Typowe uzbrojenie, wyposażenie i umundurowanie. Stopnie wojskowe.

Dział II. OBRONA CYWILNA

1. SKUTKI EWENTUALNEJ WOJNY

Zagadnienie 1. Zagrożenia klasycznymi środkami i bronią masowego rażenia.

Charakterystyka zagrożenia ludności w czasie wojen prowadzonych środkami klasycznymi i współczesnymi środkami masowego rażenia. Rodzaje broni masowego rażenia, czynniki rażenia broni jądrowej.

Zagadnienie 2. Substancje toksyczne i promieniotwórcze oraz niewypały i niewybuchy

Postępowanie w przypadku zetknięcia się z substancjami toksycznymi

i promieniotwórczymi. Niewypaly i niewybuchy. Postępowanie uczniów w zakresie ochrony środowiska naturalnego człowieka.

Zagadnienie 3. Zasady i możliwości ochrony ludności przed działaniem wspólnych środków rażenia.

Zasady i sposoby ochrony ludności podczas ewentualnej wojny. Postępowanie w celu ograniczenia i łagodzenia skutków użycia broni klasycznej i masowego rażenia.

2. CELE I ZADANIA OBRONY CYWILNEJ

Zagadnienie 1. Obrona cywilna.

Obrona cywilna i jej zadania w ochronie ludności. Ochrona indywidualna i zbiorowa.

Zagadnienie 2. Środki ochrony dróg oddechowych i skóry.

Przeznaczenie i ogólna budowa maski przeciwgazowej. Zastępcze środki ochrony dróg oddechowych i skóry. Posługiwanie się maską przeciwgazową i zastępczymi środkami ochrony dróg oddechowych i skóry.

Zagadnienie 3. Zabiegi sanitarne i specjalne.

Częściowe zabiegi sanitarne i specjalne z wykorzystaniem podręcznych środków.

Zagadnienie 4. Sygnały alarmowe.

Rodzaje sygnałów alarmowych oraz sposoby ich ogłaszania. Postępowanie uczniów po ogłoszeniu alarmu w szkole.

3. OCHRONA PRZECIWOŻAROWA

Przyczyny powstawania pożarów. Zasady postępowania po zauważeniu pożaru. Zastosowanie podręcznego sprzętu gaśniczego będącego na wyposażeniu szkoły. Gaszenie na sobie i koledze palącej się odzieży.

4. ZACHOWANIE SIĘ W SYTUACJACH WYMAGAJĄCYCH UDZIELANIA POMOCY

Zasady udzielania pierwszej pomocy i dalsze postępowanie. Sposoby ochrony poszkodowanego i wzywania pomocy.

III. ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ PROGRAMU

Przysposobienie obronne młodzieży szkolnej jest obowiązkiem wynikającym z ustawy o powszechnym obowiązku obrony PRL¹ i stanowi element zbiorowego systemu przygotowania ludności do obrony cywilnej.

Dokonany w programach przysposobienia obronnego szkół podstawowych i ponadpodstawowych dobór treści stanowi próbę odejścia od dotychczasowych tradycyjnych koncepcji. Zespół autorski kierował się dążeniem, by przysposobienie obronne dotyczyło sytuacji i zjawisk, które uczniowie mogą napotykać w otaczającym ich świecie.

Powszechny charakter zagrożenia życia ludzkiego, nie tylko w okresie wojny, lecz również w warunkach pokoju, sprawia, że przygotowanie obronne stało się naturalnym składnikiem edukacji całego społeczeństwa.

Przysposobienie obronne skupia w swych treściach wiedzę z różnych przedmiotów nauczanych w szkole podstawowej. Ponadto przyczynia się do kształtowania pożądanych cech: miłość do kraju, przywiązanie do dorobku kulturalnego i materialnego narodu, gotowości do ponoszenia ofiar w obronie ojczyzny. Przedmiot ten wyposaża uczniów w niezbędne umiejętności do obrony wspólnego dobra narodowego.

Przygotowanie obronne młodzieży klasy VIII szkoły podstawowej spełnia w tym zakresie istotną funkcję. Absolwenci szkoły podstawowej powinni znać zasadnicze (podstawowe) sposoby ochrony własnego życia w czasie wojny i w innych ekstremalnych warunkach zagrożenia.

Program nauczania przysposobienia obronnego obejmuje wybraną problematykę z zakresu obrony cywilnej i stanowi elementarną formę przygotowania obronnego społeczeństwa. Przygotowanie to kontynuowane będzie w szkołach ponadpodstawowych.

¹ Ustawa z 21.II.1976 roku (Dz. U. 1988 r. Nr 30, poz. 207)

IV. OGÓLNE KIERUNKI REALIZACJI TREŚCI NAUCZANIA

Realizacja programu wymaga stosowania różnorodnych form i metod nauczania, a zwłaszcza metod aktywizujących. Podstawową formą zajęć jest godzina jednostka lekcyjna.

Struktura lekcji powinna być zróżnicowana i dostosowana do możliwości percepcyjnych uczniów. Zastosowane metody i formy nauczania powinny: kształtować aktywny i świadomy stosunek uczniów do nauki, rozwijać ich zdolności poznawcze, wdrażać do samodzielnego, logicznego i krytycznego myślenia. Szczegółowy dobór metod nauczania zależy m.in. od celu kształcenia i wychowania, charakteru tematu, zagadnień, umiejętności przewidzianych do opanowania, czasu, infrastruktury dydaktycznej i osobistego zaangażowania nauczyciela.

Zajęcia o charakterze teoretycznym należy ograniczyć do minimum. Zaleca się takie metody, jak: pogadanka, opowiadanie, dyskusja — ilustrowane przezrociami, filmem, fazogramami lub pokazem sprzętu, makiet, tablic poglądowych i zdjęć.

• Istotną rolę w nauce przysposobienia obronnego odgrywają zajęcia praktyczne. Pozwala to na czynne uczestnictwo uczniów w procesie lekcyjnym.

Wiele zawartych w programie zagadnień może i powinno być realizowanych poprzez bezpośrednie kontakty z otaczającą ucznia rzeczywistością — domem, szkołą, środowiskiem, w którym przebywa. W celu zbliżenia programu przysposobienia obronnego do warunków, w których funkcjonuje uczeń i szkoła, nauczyciel musi dobrać odpowiednie formy. W treściach tych przekazów eksponować należy takie zagadnienia, które są istotne ze względu na ich popularność oraz możliwości realizacyjne szkoły.

W procesie nauczania należy wykorzystywać wiadomości i umiejętności nabyte na lekcjach innych przedmiotów: historii, języka polskiego, geografii, biologii, kultury fizycznej, chemii itp.

W procesie dydaktyczno-wychowawczym bardzo ważną rolę odgrywają wycieczki. Powinny one być ściśle połączone z tematyką realizowanego materiału nauczania. Zaleca się zwiedzanie muzeów wojskowych, sal tradycji jednostek wojskowych oraz uczestniczenie młodzieży w „dniach otwartych koszar”. Realizując lekcje z ochrony przeciwpożarowej, młodzież powinna obejrzeć specjalnie przygotowane pokazy straży pożarnej lub obrony cywilnej.

Pierwszą lekcję przysposobienia obronnego należy poświęcić sprawom organizacyjnym; omówić rolę przedmiotu i zakres treści programowych. W zajęciach pozalekcyjnych trzeba przewidzieć przeprowadzenie konkursów, zawodów sportowo-obronnych związanych z praktycznym działaniem uczniów i wykorzystaniem nauczanych treści. Podsumowując naukę przysposobienia obronnego nauczyciel powinien zapoznać uczniów z możliwościami kształcenia w liceach wojskowych.

Proponuje się następujący przydział godzin
na realizację poszczególnych tematów

Dział nauczania	Przydział godzin
Dział I. OGÓLNOOBRONNY	3 godziny
1. Przygotowanie obronne społeczeństwa	1 godzina
2. Ogólne wiadomości o wojsku	2 godziny
Dział II. OBRONA CYWILNA	14 godzin
1. Skutki ewentualnej wojny	4 godziny
2. Cele i zadania obrony cywilnej	7 godzin
3. Ochrona przeciwpożarowa	2 godziny
4. Zachowanie się w sytuacjach wymagających udzielania pomocy	1 godzina
Do dyspozycji nauczyciela	3 godziny
Razem	20 godzin

**MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ
INSTYTUT PROGRAMÓW SZKOLNYCH**

**PROGRAM
OŚMIOKLASOWEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ
PRZYSPOSOBIENIE OBRONNE
KLASA VIII**

**WARSZAWA 1989
WYDAWNICTWA SZKOLNE I PEDAGOGICZNE**